

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Н. КАРАЗІНА

**Методичні рекомендації
для самостійної роботи аспірантів
за навчальною дисципліною
«Перекладознавчі дослідження у
поліпарадигмальному та
міждисциплінарному вимірах»**

рівень вищої освіти третій (освітньо-науковий, доктор філософії)
галузь знань 03 Гуманітарні науки
спеціальність 035 Філологія
освітня програма 035 Філологія (германські мови (англійська, німецька), література зарубіжних країн, перекладознавство)

Методичні рекомендації схвалено на засіданні кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша “27” червня 2025 року протокол № 17

Завідувач кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша

Олександр РЕБРІЙ

Методичні рекомендації погоджено науково-методичною комісією факультету іноземних мов “30” червня 2025 року протокол № 7

Голова науково-методичної комісії факультету іноземних мов

Анна КОТОВА

Харків – 2025

Загальні положення щодо організації самостійної роботи здобувачів освіти. Самостійна робота здобувачів освіти є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних дисциплін і регламентується «Положенням про організацію освітнього процесу у Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна».

Університет має забезпечувати для осіб, які навчаються, професійну підготовку на рівні кращих університетів світу, формування необхідних фахових і загальних компетентностей, зокрема: *вміння самостійно навчатися і критично мислити*

Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу.

Навчальний час, відведений на самостійну роботу здобувача освіти денної та заочної форми навчання, регламентується навчальними планами та робочими навчальними планами.

Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами, завданнями та вказівками науково-педагогічного працівника.

Методичні матеріали для самостійної роботи здобувачів освіти повинні передбачати можливість проведення самоконтролю з боку здобувача. Для самостійної роботи рекомендується відповідна наукова та професійна література.

Контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу, є обов'язковим. Форми контролю визначаються робочою програмою навчальної дисципліни і можуть включати виконання контрольних робіт, включених до навчального плану, курсових робіт, індивідуальних завдань, тестів, розрахунково-графічних робіт, рефератів, винесення самостійно засвоєного матеріалу на підсумковий семестровий контроль (разом з матеріалом, що вивчався при проведенні аудиторних навчальних занять) тощо.

Зміст та організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти за навчальною дисципліною «Перекладознавчі дослідження у поліпарадигмальному та міждисциплінарному вимірах».

Відповідно до навчального плану, загальний обсяг навчальної дисципліни складає: для денної форми освіти 3 кредити ЄКТС, тобто 90 годин обсяг самостійної роботи – 72 години.

Розподіл годин для самостійної роботи по темах

*Здобувач вільно обирає одну тему із трьох розділів і формат виконання самостійної роботи: письмовий (реферат, есе) або усно-письмовий (мультимодальна презентація, озвучувана в аудиторії) відповідно тематики курсу.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
Тематичний блок 1. Сучасні підходи та напрямки дослідження перекладу			
1.1	Скопос теорія	5	
1.2	Інтерпретативна теорія перекладу	5	
1.3	Теорія полісистеми	5	
1.4	Нормативна теорія перекладу	5	
1.5	Культурологічний поворот у перекладознавстві	5	
Тематичний блок 2. Діяльнісний напрямок у дослідженні перекладу			
2.1	Когнітивні теорії перекладу	5	
2.2	Психолінгвістичний підхід до вивчення перекладу	5	
2.3	Прийняття рішень як складова процесу перекладу	5	
Тематичний блок 3. Вивчення перекладу як творчості			

3.1	Творчість як провідна онтологічна риса перекладу	5	
3.2	Поняття перекладацької творчості	5	
3.3	Мовний та текстуальний виміри перекладацької творчості	5	
3.4	Діяльнісний вимір перекладацької творчості	5	
	Підготувати реферат на обрану тему та мультимедійну презентацію до нього	12	
	Усього	72	

Самостійна робота

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Кількість годин (денна)	Кількість годин (заочна)
Тематичний блок 1. Сучасні підходи та напрямки дослідження перекладу			
1	Опрацювання літератури за темою: Скопос теорія	5	
2	Опрацювання літератури за темою: Інтерпретативна теорія перекладу. Самостійна деталізація підвалин теорії	5	
3	Опрацювання літератури за темою: Теорія полісистеми. Критичне узагальнення поняття полісистеми	5	
4	Опрацювання літератури за темою: Нормативна теорія перекладу. Самостійне уточнення поняття норми	5	
5	Опрацювання літератури за темою: Культурологічний поворот у перекладознавстві	5	
Тематичний блок 2. Діяльнісний напрямок у дослідженні перекладу			
6	Опрацювання літератури за темою: Когнітивні теорії перекладу. Укладання глосарію провідних наукових термінів	5	
7	Опрацювання літератури за темою: Психолінгвістичний підхід до вивчення перекладу. Самостійна деталізація підвалин психолінгвістики.	5	
8	Опрацювання літератури за темою: Прийняття рішень як складова процесу перекладу	5	
Тематичний блок 3. Вивчення перекладу як творчості			
9	Опрацювання літератури за темою: Творчість як провідна онтологічна риса перекладу. Укладання глосарію провідних наукових термінів	5	
10	Опрацювання літератури за темою: Поняття перекладацької творчості	5	
11	Опрацювання літератури за темою: Мовний та текстуальний виміри перекладацької творчості. Самостійне уточнення поняття творчості.	5	
12	Опрацювання літератури за темою: Діяльнісний вимір перекладацької творчості	5	
13	Укладання реферату і мультимедійної презентації за однією з тем вільного вибору здобувача	12	
	Усього	72	

Критерії оцінювання самостійної роботи - реферату

Реферат у письмовій формі обсягом від 10 000 знаків – максимум 15 балів (за умови самостійності та повноти висвітлення питання).

Показник	Дескриптор	Бал
1. Актуальність проблеми. Вибір об'єкта і предмета.	Об'єкт і предмет чітко сформульовані, достатньо обґрунтовані, узгоджені між собою.	0 – 1,5
2. Формулювання мети і	мета чітко сформульована, відповідає назві	0 – 1,5

завдань. Вибір методів.	реферату, узгоджена з об'єктом і предметом; методи відповідають меті та поставленим завданням.	
3.Структурованість роботи	кількість розділів та підрозділів відповідає поставленим завданням; розмір кожного розділу та підрозділу пропорційний до розміру інших.	0 – 1,5
4.Аналіз стану проблеми	огляд передбачає посилання як на класичні, так і на сучасні дослідження проблеми закордонними та вітчизняними науковцями.	0 – 1,5
5.Повнота вирішення завдань першої групи	питання має бути висвітлено максимально повно з урахуванням інформації, отриманої від викладача та знайденої самостійно, з урахуванням специфіки власного дослідження.	0 – 1,5
6.Повнота вирішення завдань другої групи	питання має бути висвітлено максимально повно з урахуванням інформації, отриманої від викладача та знайденої самостійно, з урахуванням специфіки власного дослідження.	0 – 1,5
7.Повнота вирішення завдань третьої групи	питання має бути висвітлено максимально повно з урахуванням інформації, отриманої від викладача та знайденої самостійно, з урахуванням специфіки власного дослідження.	0 – 1,5
8.Формулювання висновків	мають бути самостійними та повними, рівномірно охоплювати зміст реферату.	0 – 1,5
9.Оформлення тексту	наявність титульного аркушу, змісту, рубрикації; правильність оформлення посилань та списку використаної літератури.	0 – 1,5
10.Самостійність автора	реферат написаний самостійно, не містить плагіату та без використання штучного інтелекту.	0 – 1,5
Разом максимум		15 балів

Критерії оцінювання самостійної роботи -

мультимедійної презентації (обсяг від 10 слайдів, до 10 хвилин звучання) – максимум 15 балів:

<i>Показник</i>	<i>Дескриптор</i>	<i>Бал</i>
1. Повнота розкриття теми.	відповідність змісту презентації поставленим дидактичним цілям і завданням виступу	0 – 1,5
2. Відсутність плагіату і фактичних помилок	відсутність	0 – 1,5
3. Мовна правильність	правильність	0 – 1,5
4. Структурування інформації	титульний слайд, план доповіді, зміст доповіді, висновки, кожен слайд має відображати одну думку; текст має складатися з коротких слів та простих речень; рядок має містити не більше 6–8 слів; всього на слайді має бути не більше 6–8 рядків; загальна кількість слів не повинна перевищувати 50; дієслова мають бути в одній часовій формі; заголовки мають привертати увагу аудиторії та узагальнювати основні ідеї слайда; у	0 – 1,5

	заголовках мають бути і великі, і малі літери (а не тільки великі)	
5. Відбір шрифтів для презентації	кожен шрифт має одне змістове навантаження: напівжирний шрифт – назви складових змісту навчання; курсив – логічний наголос; «прямий» звичайний – основний масив інформації; шрифти Verdana, Tahoma, Bookman, Times New Roman легко зчитуються з екрану; Arial краще виглядає у заголовках; не більше трьох шрифтів на слайді; розмір шрифту – не менший 22 пт.	0 – 1,5
6. Оформлення слайдів	ключові пункти змісту доповіді відображаються по одному на кожному окремому слайді; не більше трьох фактів, висновків, визначень на одному слайді; єдиний стиль слайдів; презентація не повинна бути монотонною і громіздкою (не більше 20-25 слайдів на 80 хвилин): не розміщувати на слайді багато дрібного тексту; не розміщувати на слайді дослівно все, що має намір сказати доповідач; не писати весь текст великими літерами; кількість блоків статистичних даних на одному слайді – не більше чотирьох; підпис до ілюстрації розміщується під нею, а не над нею; лаконічність та завершеність тексту на слайді; найважливіша інформація – у центрі слайду	0 – 1,5
7. Рациональність оформлення презентації	наявність на слайді не більше одного логічного наголосу: яскравість, обведення, миготіння, рух; не заповнювати один слайд занадто великим обсягом інформації; фоновий малюнок втомлює очі та знижує ефективність сприйняття даних; підсвідомість легко вловлює чіткі, яскраві малюнки, що швидко змінюються, вони краще запам'ятовуються	0 – 1,5
8. Доцільність використання засобів мультимедіа тощо	зайве використання заважає сприйняттю текстової інформації; використаний у презентації фон у вигляді анімованого об'єкта, підключення у вигляді фонового супроводу нерелевантних звуків (пісень, мелодій) швидко втомлює, знижує продуктивність сприймання навчальної інформації. будь-який другорядний об'єкт, що рухається (анімаційний), знижує якість сприйняття матеріалу, відволікає, порушує динаміку уваги	0 – 1,5
9. Використання кольору	слайди мають бути не надто яскравими; усі слайди презентації мають бути витримані в одному стилі та одній кольоровій гамі; складання кольорової схеми презентації слід починати з вибору двох головних функціональних кольорів, які використовуються для фону та звичайного тексту; найкраще поєднання кольорів шрифту і фону: білий на темно-синьому, чорний на білому, жовтий на синьому; можна обрати фон і колір в одній гамі – зробити фон максимально світлим, а шрифт –	0 – 1,5

	темним	
10. Презентація доповідачем	(відсутність зчитування інформації зі слайдів, використання інформації на слайдах для активізації навчально-пізнавальної діяльності слухачів), максимальне скорочення довжини речень, відмова від складних граматичних конструкцій; тезисний (лаконічний і простий) виклад тексту на слайдах, чітке й голосне мовлення із доцільним застосуванням просодичних засобів (інтонації).	0 – 1,5
Разом максимум		15 балів

Рекомендоване методичне забезпечення

Основна література

1. Дорофєєва М. С. Методологія перекладознавчих досліджень. Київ : Видавничий дім Дмитра Бураго, 2020. 156 с.
2. Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. Т. 1 : пер. з англ. За ред.: Іва Гамбієра та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2020. 560 с.
3. Енциклопедія перекладознавства : у 4 т. Т. 3 : за ред.: Іва Гамбієра та Люка ван Дорслара ; за заг. ред.: О. А. Кальниченка та Л. М. Черноватого. Вінниця : Нова Книга, 2021. 312 с.
4. Енциклопедія перекладознавства. За ред. О.А.Кальниченка та Л.М.Черноватого. Том 2. Вінниця : Нова книга, 2020. 276 с.
5. Коптілов В. В. Теорія і практика перекладу. Київ : Юніверс, 2003. 275 с.
6. Корунець І. В. Теорія та практика перекладу (аспектний переклад) : підручник / за ред. О. І. Тереха. Вінниця : Нова книга, 2000. 446 с.
7. Ребрій О. В. Сучасні концепції творчості у перекладі : монографія. Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. 376 с.
8. Ребрій, О. (2024). Відкриваючи наново Потебню: спостереження вченого і нотатки перекладача. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, (100), 112-119. <https://doi.org/10.26565/2786-5312-2024-100-11>
9. Rebrii, O., Frolova, I. ., & Rebrii, I. (2024). Double strategies for reproducing multimodal puns in interlinguistic translation: An experimental research. *East European Journal of Psycholinguistics* , II(1), 142-155. <https://doi.org/10.29038/eejpl.2024.11.1.reb> (*Scopus*)
10. Rebrii, O., & Virotschenko, S. (2023). On Inconsistencies and Strategies, or How to Translate the Unnatural Naturally. *Między Oryginałem a Przekładem*, 29(4/62), 53–65. <https://doi.org/10.12797/MOaP.29.2023.62.03> (*Scopus*)
11. Ребрій, О., & Сиса, Я. Національні стереотипи як проблема перекладу. *Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія: Іноземна філологія. Методика викладання іноземних мов*, 2022. Вип. 95. С. 44-51. <https://doi.org/10.26565/10.26565/2227-8877-2022-95-06>
12. Rebrii O., Bondarenko Ie., Rebrii I, Translating artlangs: the clash of worldviews. *Cognition, communication, discourse*, 2022 No. 24. P. 68–77.
13. Rebrii O., Rebrii I., Pieshkova O. When words and images play together in a multimodal pun. *Lublin Studies in Modern Languages and Literature*. Maria Curie-Sklodowska University Press. Vol. 46. No 2. 2022. P. 85-97. (*Scopus*)

Допоміжна література

14. Стріха М. Український художній переклад: між літературою і націєтворенням. Київ : Факт – Наш час, 2006. 344 с.
15. Українська перекладознавча думка 1920-х – початку 1930-х років: Хрестоматія вибраних праць з перекладознавства до курсу «Історія перекладу» для студентів, що навчаються за спеціальністю «Переклад». Вінниця: Нова книга, 2011. 504 с.

16. Чередниченко О. І. Про мову і переклад. Київ : Либідь, 2007. 248 с.
17. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Подміногін В.О., Кальниченко О.А., Радчук В.Д., О.М. Фінкель – забутий теоретик українського перекладознавства. Вінниця : Нова Книга. 438 с.
18. Черноватий Л.М., Карабан В.І., Черняков Б.І., Новикова М.О., Некряч Т.Є., Венгерівська М.А., Савчин В.Р., Кальниченко О.А. Микола Лукаш: Моцарт українського перекладу. Вінниця : Нова Книга, 2009. 445 с.
19. Bassnett S. Constructing Cultures: Essays on Literary Translation. Clevedon : Multilingual Matters, 1998. 143 p.
20. Lefevere A. Translation, Rewriting and the Manipulation of Literary Fame. London, New York : Routledge, 1992. 176 p.
21. Newmark P. A Textbook of Translation. London, New York : Prentice-Hall, 1988. 292 p.
22. Seleskovitch D., Lederer M. Interpréter pour traduire. Paris : Didier Erudition, 1993. 311 p.
23. The Translation Studies Reader. [ed. by L. Venuti]. London, New York : Routledge, 2000. 524 p.
24. Venuti L. The Translator's Invisibility. A history of Translation. London, New York : Routledge, 2004. 353 p.

Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

EBSCO Publishing - багатопрофільна база даних, яка нараховує понад 4600 журналів. (Доступ з Інформаційного центру "Вікно в Америку", Центральна наукова бібліотека ХНУ імені В.Н. Каразіна)

Додаткові інформаційні ресурси розташовані на сторінці кафедри перекладознавства імені Миколи Лукаша ХНУ імені В.Н. Каразіна:
<http://foreign-languages.karazin.ua/ru/departments/english-translation-theory-and-practice/library-4>.

Handbook of Translation Studies Online: <https://benjamins.com/online/hts/list/translations/uk>

RWS Group (2024). Trados Studio 2024 [Computer software]. Maidenhead, UK: Author.